

T

FAIR PLAY VANUIT EEN PEDAGOGISCH PERSPECTIEF

Fair play kent verschillende betekenissen en dat kan de communicatie over het begrip behoorlijk bemoeilijken. In deze bijdrage wordt met behulp van enkele voorbeelden verduidelijkt hoe de pedagogische dimensie in fair play discussies expliciet kan worden gemaakt. Daaraan voorafgaand wordt eerst een beknopt overzicht van de belangrijkste issues uit die discussies weergegeven. En uiteraard is er ook een beschrijving van uit welk idee de sportpedagogiek hier wordt gedacht.

Door: Albert Buisman

FAIR PLAY

Fair play wordt wel eens het hart van de (wedstrijd)sport genoemd. Nu lijkt dat wat overdreven. Dat hart ligt naar mijn idee meer in de betekenisverlening van de sporter, in het streven om in het bewegingsspel de competitie aan te gaan met jezelf en met de tegenstander binnen het kader van afspraken, die je daar met elkaar over hebt gemaakt. Maar dan wel op basis van een eigen motivatie, zonder druk van buiten, omdat je zelf plezier beleeft aan de spanning van een wedstrijd en ook van de inspanning die daarvoor nodig is.

Smal of breed begrip?

Maar begrijpelijk is die mooie waardering van fair play wel, zeker als men een beperkt begrip van fair play hanteert. Het gaat in de wedstrijd sport om competitie, strijd en dit wordt vaak op het scherpst van de snede uitgevochten. Ook gaat het om een uiterste inspanning, om het beste uit jezelf te halen, je grenzen te verkennen en te verleggen en daarbij vaak ook te balanceren op het randje tussen wel en niet geblesseerd zijn. Het spreekt vanzelf dat dit alles goed geregeld moet worden en fair play is dan hard nodig om de boel bij elkaar te houden. Maar om dat het hart van de sport te noemen?

In de wereld van de muziek, de dans, het ballet en het drama, waar toch ook veel onderlinge competitie heerst, zijn zeker ook regels en voorschriften die het spel tussen

de beoefenaren in goede banen moet leiden. Maar daar heeft men toch niet een dergelijk begrip als fair play met haar uitwerking in een robuuste regelgeving voor nodig?

Stel je voor wat er zou gebeuren als er bij een auditie voor het concertgebouworkest plotseling een vliegende brigade zou

Voorzichtig

FOTO: MICKY LUNBE

binnenstormen om de deelnemers te controleren op doping? Het lijkt me dat dan de hel onder de musici zou losbreken.

Het negatieve imago

Een vervelend aspect van het begrip fair play is dat het vaak ter sprake wordt gebracht als er iets misgegaan is. Dat kan bijvoorbeeld bij geweld op en rondom het sportveld, bij regelontduiking, bij competitievervalsing en bij veelvuldig voorkomende blessures. Het begrip krijgt dan een negatief imago, terwijl het in zich toch een positieve uitstraling heeft. De tragiek van het begrip is dat men bij mooie, attractieve sport, waar deelnemers en toeschouwers intens van genoten hebben, helemaal niet meer stilstaat bij de vraag hoe al dat moois tot stand gekomen is.

Steenbergen en Vloet over fair play

Steenbergen en Vloet (2007) hebben in hun boek gekozen voor een begrip van fair play in enge zin.

Deze visie kent drie uitgangspunten:

- 1 Fair play wordt beperkt tot agonale sporten.
- 2 Bij de beschrijving van fair play wordt uitgegaan van het specifieke karakter van een sporttak. 'Als deelnemers zich eenmaal geïmmiteerd hebben aan de spelkenmerken van de betreffende sport dan hebben zij zich hier hoe dan ook aan te houden, onafhankelijk van de vraag welke groep deelneemt en om welk niveau het gaat' (p.21).

- 3 In de derde plaats gaat fair play 'over de manier waarop de sport beoefend wordt en niet over de doelen die je door middel van sport wilt/kunt bereiken' (p.21), ook niet hoe vanuit de waarden en normen uit de samenleving daarover gedacht wordt.

Deze drie uitgangspunten worden elders in dit tijdschrift door hen besproken.

Een bredere visie op fair play

Ik geef vanuit een bredere visie op fair play commentaar op hun visie. Ik zal me beperken tot enkele kanttekeningen.

- 1 In de eerste plaats wordt in deze conceptuele visie van Steenbergen en Vloet, fair play grotendeels losgekoppeld van de betekenisverlening, zoals die door sporters zelf aan hun sport wordt gegeven, althans, dat wordt bijna nergens expliciet besproken. Als men zich eenmaal geïmmiteerd heeft aan spelkenmerken zoals regels, dan moet men zich daaraan houden 'hoe dan ook', zo wordt gezegd. En dat geldt voor iedereen, groot of klein, prof of amateur. Men kan zich echter afvragen: Hoe dan geïmmiteerd, hoe ziet dat commitment er in de praktijk uit? Natuurlijk, zonder afspraken en regels kan het spel niet gespeeld worden maar wat betekent dit voor vierjarige kleuters die, met papa en mama langs de lijn, 4x4 voetbal spelen? En wat betekent dit voor gelovige moslimsporters, die zich nauwgezet aan de voorschriften van de ramadan willen houden, maar die tegelijk zich optimaal moeten voorbereiden op de wedstrijden van hun teams.

Zijn er geen verschillen in ontwikkeling en cultuur die gerespecteerd moeten worden?

Trouwens, wie bepaalt die spelkenmerken eigenlijk?

Hebben onze olympiërs eigenlijk wel de mogelijkheid om nee te zeggen tegen een antidoping verklaring die hen door NOC*NSF ter ondertekening wordt voorgelegd?

Makkelijk zat, zullen conceptuele denkers wellicht zeggen, bij weigering gaan ze gewoon niet! Niemand dwingt ze toch om te gaan. Dat is dan mooi gedacht, los van de betekenis die de sporters zelf geven aan de beoefening van hun sport. Het lijkt, kort om, nogal aanvechtbaar om een groot deel van de denkstructuur te bouwen op spelkenmerken, die van sport in het algemeen of van een bepaalde tak van sport in het bijzonder. Die spelkenmerken worden grotendeels vastgelegd in regels, die van de sporters aanpassing vragen. In deze benadering van fair play overheerst het aanpassingsdenken boven het kritisch zelfbewuste denken van de sporter zelf.

- 2 De tweede kanttekening sluit hierop aan. Natuurlijk heeft elke sport het recht om zelf het specifieke karakter van de sportactiviteit te bepalen en te bewaken. En ze hoeft zich niet te laten overrulen door de maatschappij die haar allerlei waarden en normen opdringt, zoals sociale cohesie. Maar dat wil in het geheel niet zeggen dat men zich bij fair play dan maar moet beperken tot 'de manier waarop de sport beoefend wordt'. In die manieren van sportbeoefening zitten allerlei waarden, normen en ook doelen besloten, meestal impliciet maar ook expliciet, die toch regelmatig

met de achterban gecommuniceerd dienen te worden. De schrijvers weten niet aannemelijk te maken dat wel uitgebreid aandacht wordt besteed aan de waarde van gelijke kansen, zowel tijdens de wedstrijd als daaraan voorafgaand, maar dat de waarde van gezondheid en waardering van lichamelijke niet in de denkstructuur van fair play is meegenomen. In het kader van het boksen is het bijvoorbeeld mogelijk om de tegenstander naar de eeuwige jachtvelden te zenden, terwijl men zich toch keurig aan de geschreven en ongeschreven regels heeft gehouden, terwijl ook niets mis was met respect voor de verslagen tegenstander. Fair sport heeft in deze benadering van fair play in een smalle betekenis niet direct van doen met de gezondheid van de sporters. Het is geen ijkpunt waaraan men kwaliteit van sportbeoefening kan aflezen.

En gezondheid is ook geen ijkpunt bij jonge turnmeisjes van 12, 13 jaar die 25 uur per week trainen en die daarbij aan de lopende band geblesseerd kunnen raken.

Het belang van de sporter en de zorg voor zijn persoon dreigt op de achtergrond te geraken als men gezondheid niet als ijkpunt voor fair play opneemt. Indien men dit na laat accepteert men een verarmd fair play begrip. Dat verheldert de discussie allerminst en beperkt de bruikbaarheid voor het sportbeleid.

SPORTPEDAGOGIEK ALS HANDELINGSWETENSCHAP

De intentie

In deze benadering van pedagogiek staat het weten en de kennisverwerving direct in dienst van het handelen (Buisman, 1987). Door middel van onderzoek, theorievorming en experiment probeert men de opvoedingspraktijk te verbeteren. De intentie van wetenschapsbeoefening is in deze omschrijving van pedagogiek opgenomen en daarmee onderscheidt de pedagogiek zich in deze zienswijze van ontwikkelingspsychologie en jeugdsociologie. We beperken ons hier tot enkele aspecten van deze visie.

De intentie tot verbetering is overigens nogal een pretentieuze omschrijving met een positieve waardering van de maakbaarheid van de mens, hier dan van kinderen en ouders in een opvoedingscontext. Bij die maakbaarheid past toch wel enige bescheidenheid, zo gemakkelijk is die praktijk niet te veranderen.

Normativiteit

Bovendien: wie maakt uit wat een verbetering van een opvoedingssituatie is? Daar kunnen heel verschillende, soms contraire visies over bestaan. Men staat hier voor de opgaaf leefwereldonderzoek te doen en wel vanuit verschillende perspectieven, van de jeugd zelf, van ouders en van trainers.

En dat is zeker ook een normatief proces waarmee enerzijds de kwetsbaarheid van de sportpedagogiek is aangetoond en anderzijds tegelijk ook de praktijkrelevantie. De kwetsbaarheid zit hem daar waar de pedagoog zijn persoonlijke voorkeuren als richtsnoer voor het advies zou kunnen nemen of meegaat met de machthebbers in dit proces. De praktijkrelevantie is hier dat de pedagoog zijn nek uitsteekt, praktijknabij

opereert, aanspreekbaar is en de verzamelde kennis uit het onderzoek naar deze specifieke situatie kan individualiseren (Van Strien 1986).

Nu brengt een sportpedagoog vanuit zijn of haar vak wel een aantal criteria mee die het mogelijk maken die normativiteit in goede banen te leiden en die hem of haar in eventuele machtsspelletjes overeind kan houden.

In navolging van o.a. Kurz (1982), Grupe (1985) en Weinberg/Gould (1995) noemen we enkele pedagogische criteria.

- 1 In de eerste plaats dienen de belangen van het kind te worden behartigd, niet die van ouders, trainers, clubs of de natie. Deze belangenbehartiging behelst verschillende aspecten.
- 2 Een bijdrage leveren aan een veilige omgeving voor het kind in de sport, waar het kind zich happy voelt (gelukkige kindertijd).
- 3 Het bevorderen van een dialoog in de opvoeding, waarin kind en opvoeders naar elkaar luisteren en ook begrijpen dat ze elkaar wederzijds beïnvloeden. Ouders, noch trainers hebben het monopolie in de opvoeding.
- 4 Helpen met groot worden. De zelfstandigheid van het kind bevorderen, zodat het kind steeds beter een persoonlijk stempel op het leven kan drukken.
- 5 Presteren zien als je mogelijkheden verkennen en benutten, mogen presteren zonder het te moeten (Buisman, 1995).
- 6 Proberen te bewerkstelligen dat meisjes en jongens in de sport en het bewegingsonderwijs plezier aan sport beleven en trots kunnen zijn op hun lichaam.
- 7 Bovenal: respect voor het persoon-zijn van het kind.

Non-contact sport

FOTO: MICKY LUNBE

In dit licht gezien is een smalle, uitgekledede betekenis van fair play voor de sportpedagogiek moeilijk werkbaar. Met behulp van enkele voorbeelden zal dat hierna worden verduidelijkt.

PEDAGOGISCHE PERSPECTIEVEN

Hoe sportief is kluitjesvoetbal?

In de jaren '50 van de vorige eeuw konden jongens pas lid worden van een reguliere voetbalclub als ze ongeveer 10 jaar oud waren (2000, De Heer). Meisjes waren toen bij deze sport nog nauwelijks in beeld. Nu werven verschillende voetbalclubs in den lande al met enthousiasme kleuters van 4 en 5 jaar voor de vereniging. Met de spelvorm 4x4 leren ze spelerwijs voetbal, zo wordt gezegd. Dat betekent dus dat in een halve eeuw de instroomleeftijd in het jeugdvoetbal met zeker zes jaar is verlaagd. Dat past ook wel enigszins in het maatschappelijk beeld, waar het expliciete leren in het leven van jonge kinderen een steeds belangrijker plaats heeft ingenomen. Meijer (2006) noemt dit een 'verschooling van het kinderleven'. Anderen vragen zich af of het kleine kind nog wel de vrijheid krijgt om te peuteren of te kleuteren (2006, Goorhuis-Brouwer, Levering).

Tegen deze achtergrond kan het kluitjesvoetbal bij jonge kinderen worden beschouwd. Kleuters willen daar graag zijn waar de bal is. Dat past ook bij de ontwikkelingsfase waarin ze verkeren en de betekenissen die zij aan de dingen geven. Placek e.a. (1998) die veldonderzoek deden naar 'Children's views of bunching up', interviewden 17 jonge kinderen (5th-6th graders), die 3x3 zonder keeper hadden gespeeld. Van deze wedstrijdje waren video-opnamen gemaakt, die aan de kinderen werden getoond. De zeven kinderen, die al de nodige ervaring hadden opgedaan identificeerden het spel als 'bunching up' maar de anderen niet, daar moest expliciet op worden doorgevraagd. Op de vraag: Why do soccer players bunch up' zeggen ze:

- 'Because everyone wants the ball'
- 'So they can get it and score'.

Wanneer de trainer, leerkracht deze 'naïve conceptions' negeert 'Then a crucial piece of pedagogical content knowledge is missing and teachers have little chance of persuading students to value or use the expert conceptions in their game play'.

Als kleuters 4x4 voetballen, aangemoedigd door ouders, die overigens voor het commitment aan de spelkenmerken hebben gezorgd, mag men hopen dat het kluitjesvoetbal met een glimlach wordt aanschouwd. Het past bij de kinderen in hun ontwikkeling en dat mag gerespecteerd worden. Fair is hier: gun de kinderen hun spel. Langzaam leren ze het spel, zoals volwassenen dat zien wel. Daar hoeft men geen druk op te zetten. Dat laatste zou unfair zijn. Fair play kan hier niet los worden gezien van de betekenissen die door de kinderen worden gegeven.

'En hij was nog maar 8'

'Several years ago, Jarrod Barakett was humiliated by a hockey-coach obsessed with winning. The team and coach had

agreed to rotation that allowed each player a chance to play in every game. During a league game, when Jarrod stood up for his turn, the coach said to him: 'Sit down, we want to win this game!'. Jarrod had had enough and hung up his skates for good. He was only eight years old.'

Het verhaal van een achtjarige ijshockeyjongen, die teleurgesteld deze sport de rug toekeert. We ontlenen het voorbeeld aan de Canadese Commissie voor fair play (1990). Een dergelijk voorbeeld kan men in veel varianten tegenkomen, heel herkenbaar voor jeugdtrainers in teamsporten.

Het lijkt erop dat sportwaarden en pedagogische waarden hier op gespannen voet staan. In de wedstrijdsport gaat het om winnen en daartoe stelt de coach het sterkst mogelijke team op.

Daartegenover staat de gedachte dat kinderen recht hebben op evenveel speeltijd. Zo komt elk kind aan zijn trekken en kan het de vreugde van het spelen van een wedstrijd ervaren. Vaak gebeurt het in teamsporten bij kinderen dat een roulatiesysteem wordt afgesproken. Dat wordt bij kinderen als fair ervaren; gelijke speeltijd en evenveel kansen om het spel te leren. Een kind immers, leert het meest als hij in de wedstrijd ook meedoet. Als steeds dezelfde kinderen op de bank zitten, wordt de afstand met de talenten steeds groter.

De commissie laat zien dat er bij kinderen meer waarden in het spel zijn dan winnen.

'The Commission is of the opinion that in sport, particularly for children and young people, at least as much attention should be paid to the development of abilities, to participating and getting involved, to having fun and making social contacts, as to winning.'

Eén van de spelkenmerken van dit spel, namelijk het willen winnen, wordt hier gerelativeerd voor deze groep kinderen. In de wedstrijd zelf willen de spelers wel winnen natuurlijk, maar iedereen mag daarin een bijdrage leveren. Dit sluit goed aan bij wat de voetbalcoach Sef Vergoossen in een interview eens naar voren bracht: In de jeugdsport gaat het niet alleen om winnen, maar ook om winst boeken. En dat calculeer je bij de opstelling van een team in. Faire sport voor kinderen betekent hier mogen meedoen en evenveel gelegenheid krijgen om het spel te leren als de andere kinderen.

Bij de tien besten van de wereld.....tot welke prijs?

Dit voornemen van de overheid gemeten aan het aantal behaalde olympische medailles, is door staatssecretaris sport Bussemaker in haar beleidsbrief Sport (2007) nog eens bevestigd. Evenals haar voorgangster volgt zij hier kritiekloos het beleid van NOC * NSF en zet daarvoor ook een behoorlijke zak met geld in. In *Trouw* van 18 oktober 2007 verbaast Rob Velt-huis zich over deze toch wel opmerkelijke ambities.

'Maar weer wordt bij alle ambities de basis vergeten.... Die basis, het bewegingsonderwijs is in Nederland decennia lang structureel afgebroken': verplicht bewegingsonderwijs onder druk, schoolzwemmen afgeschaft. De titel van zijn bijdrage was 'Bussemaker bouwt wolkenkrabber op vermolmde palen'. En dat laatste zegt dan alles over de aandacht, die de lichamelijke opvoeding decennia lang van de politiek kreeg!

Vertrouwen hebben in elkaar

Bij deze voornemens voor geïntensiverde topsportprojecten moet men bedenken dat de fundamenten voor latere topprestaties meestal in de kindertijd worden gelegd. Sommige sporten beginnen daar al heel vroeg mee. De rol van volwassenen daarbij is dominant.

Nu is jeugdtopsport allerminst vanzelfsprekend. De meisjes en jongens op weg naar de top volgen een pad van intensieve, soms ook harde training waarvoor veel (zelf) discipline en opoffering nodig is. En uiteindelijk zullen maar weinigen die top halen.

Hoe staan kinderen en jongeren nu in dat jeugdtopsport traject? Merkwaardig genoeg wordt daar in beleidsnota's weinig aandacht aan besteed, terwijl daar toch wel het een en ander over bekend is vanuit onderzoek en journalistieke bijdragen. Een bekend voorbeeld daarvan is het boek *Harde ballen* (2005) van Richard Krajicek, die over zijn eigen leven schrijft: 'Eigenlijk heb ik vanaf mijn vijfde levensjaar in een tunnel geleefd. Een tunnel van eten, slapen, trainen en wedstrijdspelen. Als kind kwam daar nog school bij'. En over zijn vader, waar hij lange tijd een moeizame relatie mee had schrijft hij:

'Ik werd gek van zijn dwangmatige gepraat over tennis: van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat ging het nergens anders over. Mijn vader had een droom voor mij. Hij was bezeten van het idee dat ik de beste tennisser van Nederland moest worden en liefst nog van de hele wereld' (p.15)

In hun onderzoek onder deelnemers van de Olympische Spelen van 1996 noemen Tofler e.a. (1996) dit 'achievement by proxy', kinderen als verlengstuk van de sportieve ambities van ouders. Hier wordt vaak een behoorlijke druk om te presteren, op het kind gezet waarvan lang niet altijd duidelijk is of het kind dat zelf wil en ook kan.

In haar boek 'Little girls in pretty boxes'. *The making and breaking of elite gymnasts and figure skaters* heeft de Amerikaanse sportjournaliste Joan Ryan (2000) die harde sportpraktijken van beroemde coaches als Bela Karoly gehekeld. Van dit boek is ook een film gemaakt, die als echte tranentrekker regelmatig op TV te zien is. Desondanks bieden talrijke ouders hun getalenteerde dochttertjes aan bij de turnschool van Karoly en zijn bereid om daar kapitale bedragen 'schoolgeld' voor te betalen. Ook in Nederland trainen getalenteerde turnmeisjes van 11-12 jaar toch al gauw 20 uur per week, want anders kunnen ze het uitzicht op de top wel vergeten.

Nu is het in zo'n topsport traject niet altijd kommer en kwel in de ervaringen van de sporters.

Zo weerspreekt de turnster Renske Endel in een interview de mening van Youp van 't Hek dat door de zilveren WK medaille haar jeugd niet voor niets verpest is. Ze vond zichzelf bijzonder en toen ze op het ereschavotje stond was ze ontzettend gelukkig. Als 10 jarige zegt ze, was ze 20 tot 25 uur per week gaan trainen en dat vele trainen was vaak minder leuk. Toen de interviewer doorvroeg naar haar motivatie zei ze in *Metro* van 14-11-2007:

'Als kind heb ik er niet over nagedacht. Het was een ritueel, het hoorde bij je leven.

Pas op mijn zestiende heb ik bewust de beslissing genomen om door te gaan.'

Het is opvallend, dat ze als kind en als jonge puber niet zo heeft nagedacht over de vraag waar ze mee bezig was. Pas als 16 jarige deed ze een bewuste keuze. Ze zat als het ware in een rijdende trein en het kwam niet bij haar op om daar kritisch over na te denken.

Eén van de weinige onderzoeken op dit terrein betreft het onderzoek van Ilka Lüsebrink (1997) naar de sportbeleving van turnmeisjes uit de Duitse turnselectie.

Haar boek gaf ze als ondertitel mee 'Und trotzdem es macht Spass'. Ondanks de ellende, die deze meisjes meemaakten zoals veelvuldig optredende blessures en het constante gevecht om 'op gewicht blijven', heeft dit topsporttraject, deze meisjes en jonge vrouwen veel voldoening gegeven. Deze groep, die vanwege hun uitverkiezing voor de nationale selectie uiteraard menigmaal geproefd heeft aan successen, heeft weinig gemerkt van een 'verlorene Kindheit'. Waarmee natuurlijk weinig gezegd is over de vele duizenden meisjes, die in een topsporttraject gezeten hebben, gedroomd hebben over deelna-

FOTO: MICKY LUNGE

FOTO: MICKY LUNGE

me aan de Olympische Spelen, maar die het niet hebben gehaald.

Lüsebrink constateerde ook dat er weinig onderzoek over de beleving van sporters in en na een topsport traject was. Het geeft toch te denken dat beleidsmakers kennelijk geen prioriteit willen stellen bij zo'n onderzoek. Met name over drop-outs zou het van belang zijn gegevens te verzamelen over blessures, verhouding met trainers, de ambitie van ouders, de contacten met leeftijdsgenoten, lichaamsbeleving en waardering van dat lichaam.

De ervaringen over jeugdtopsport zijn zeer verschillend en dat geldt zeker ook voor de beschouwingen daarover.

Dit geheel overziend is zo'n beleidsvoornemen als 'tot de 10 besten van de wereld behoren' niet zonder bedenkingen. De prijs daarvoor zou voor een aantal meisjes en jongens in topsporttrajecten wel eens te hoog kunnen zijn. Faire sport voor hen moet ook gezonde sportbeoefeningen behelzen waarvoor ze niet onder druk zijn gezet. De verantwoordelijkheden daarvoor moeten goed geregeld zijn. Bijvoorbeeld voor leerplichtige leerlingen, die de gelegenheid krijgen om onder schooltijd te trainen zonder direct toezicht van de school! (Buisman, 1995). Door de belangen van deze jongens en meisjes hier te negeren bedrijft de staatssecretaris in pedagogisch opzicht een gevaarlijke politiek.

TERUGBLIK

De invulling van het fair play begrip kan men niet alleen baseren op een denkconstructie, zo werd in dit artikel betoogd. Bij kinderen en jongeren, maar voor volwassenen geldt dat evenzeer, moet dat begrip gekoppeld worden aan de betekenisverlening van de mens. Bij kinderen en jongeren heeft fair play een andere betekenis, of conceptuele denkers dit nu handig vinden of niet. Bovendien lijkt het ook lichtzinnig om fair play los te koppelen van gezondheid. Als de sport, gevoed door theoretici, dat in haar omschrijving van fair play wel doet is het maar goed dat de samenleving haar op de vingers tikt.

Matlummelspel

Voor de sport is het heel nuttig om zich niet te verschuilen in haar autonomie maar voluit de discussie met de samenleving aan te gaan over fair play. Niet in het isolement schuilt haar kracht. Wat te denken van de fantastische prestaties van de Zuid-Afrikaanse loper Pistorius, die met zijn carbonbenen de strijd met niet-gehandicapten aan kan en mogelijk mee zou kunnen doen aan de Olympische Spelen. Zonder uitvoerig onderzoek over mogelijke voor- en nadelen van het lopen met zijn kunstbenen wordt hij bij voorbaat daarvan uitgesloten. Het wordt zelfs 'techno-doping' genoemd, niet bepaald een uitdrukking waarmee men de lauwerkrans van de sensitiviteit zal verwerven. Fair play wordt hier gedefinieerd als exclusie, je hoort er niet bij. Nu niet en in de toekomst waarschijnlijk ook niet.

Niet echt een fraai perspectief voor de meisjes en jongens, ook in Nederland, die met de moderne hulpmiddelen een droom hebben er ooit bij te mogen horen.

Wat te denken van de praktijk van onze eredivisie voetbal, waarbij halverwege de competitie spelers van de ene club kunnen overstappen naar de andere. Rijke clubs kunnen de beste spelers zo weggokken bij de concurrentie: met meer geld, meer kans. Complete competitievervalsing dus, een schoolvoorbeeld van onsportiviteit. Als dit door de regels wordt toegestaan, tja dan deugen die regels dus niet en is de sport hier met betrekking tot fair play ongeloofwaardig. Of moeten we vaststellen dat het beroepsvoetbal niet meer tot de familie van de sporten gerekend moet worden? Natuurlijk, in de sport houd je je aan de afgesproken regels, maar je levert je daar toch niet aan uit?

En zo zijn er legio voorbeelden te noemen waarin de sport een loopje neemt met fair play en dat is niet altijd gemakkelijk uit te leggen aan onze meisjes en jongens.

Sportpedagogiek, in haar onderzoek, theorievorming en advisering wil met kracht mooie sportbeoefening voor de jeugd stimuleren. Maar een uitgekleeft fair play begrip, dat sportkritiek voor een deel monddood maakt, helpt daarbij te weinig.

Over de auteur

Albert Buisman is hoofddocent Sportpedagogiek aan de Universiteit Utrecht.

De literatuurlijst is opvraagbaar bij de redactie en tevens opgenomen in de lange versie van dit artikel dat is geplaatst op de KVLO-site.

Correspondentie: hbuisman@zonnet.nl